

Тульчій А. О., здобувачка вищої освіти;
Чорнодон М. І., доцентка ДонНУ імені Василя Стуса

ВЖИВАННЯ ГЕНДЕРНИХ СТЕРЕОТИПІВ У МЕДІА В УМОВАХ ПОВНОМАСШТАБНОЇ ВІЙНИ

У тезах з'ясовано особливості вживання гендерних стереотипів в інформаційному медіапросторі та проаналізовано матеріали медіа, у яких провідною проблематикою є повномасштабне вторгнення РФ на територію України, виявлено гендерний розподіл тем.

Ключові слова: гендерні стереотипи, медіа, медіапростір, гендер, війна.

Найпоширенішим джерелом знань населення з гендерної проблематики залишаються медіа, які сприяють рівню обізнаності серед населення. Засобам масової інформації треба стати ключовим елементом формування гендерної рівності. Але сьогодні експерти зазначають порушення гендерної збалансованості у програмах саме телебачення. Найчастіше можна спостерігати дискримінаційні висловлювання щодо якоїсь статі, здебільшого щодо жінок. За результатами дослідження, на цей факт звертають увагу 42 % експертів-жінок та 21 % експертів-чоловіків. Отже, суспільство у світі є гендерно асиметричним у всіх сферах нашого життя.

Проблеми гендерних стереотипів набувають актуальності у світовому та українському медіапросторі. Потрібно надавати розголосу і викорінювати стереотипність із медіа та нашого життя. Важливо, щоб висвітлення гендерних аспектів було в пріоритеті. Окрім ЗМІ, потрібно повноцінно висвітлювати ролі жінок та чоловіків у блогах. Існують численні приклади некоректного висвітлення гендерних питань на тлі ініціатив, спрямованих на вироблення етичних норм. У розважальних телепрограмах, рекламі та новинах спостерігається поширення саме гендерної нерівності, сексизму та дискримінації. Варто зазначити, що з початком повномасштабного вторгнення в Україні стали менше звертати увагу на збалансованість висвітлення гендерних концептів у засобах масової інформації. Отже, на радіо, телеканалах, у газетах, журналах став поширюватись гендерний дисбаланс. Особливо він поширився на початку повномасштабної війни, тобто у 2022 р.

Згідно з квітневим моніторингом Волинського прес-клубу, у якому проаналізовано 8 485 матеріалів, теми про війну та військових розділились на «жіночі» та «чоловічі».

Теми, де найбільше фігурують жінки:

- 1) волонтерство;
- 2) підтримка (психологічна, гуманітарна);
- 3) політика (найчастіше фігурували Ірина Венедиктова та Ірина Верещук).

Теми для чоловіків:

- 1) політика (звернення політиків чоловіків);
- 2) бойові дії;
- 3) отримання нагород;
- 4) обстріли [1].

Інститут масової інформації у своєму дослідженні за другий квартал 2022 р. зазначає, що через повномасштабне російське вторгнення в Україну та війну в українських медіа суттєво зменшився показник присутності жінок. За даними ІМІ, в середньому онлайн-медіа цитують експерток лише в 16 % матеріалів, відповідно експертів – у 84 %. Порівняно з попереднім моніторингом ІМІ (третій квартал 2021 р.), цей показник упав на 7 %. Хоча під час воєнного стану жінки також роблять усе, аби зупинити війну: залучають світових лідерів, допомагають, захищають народ. Жінки становлять 15 % особового складу української армії. Незважаючи на це, жінки стикаються з бар'єрами: якщо ти жінка – ти слабша. Цей усталений стереотип ми часто можемо спостерігати у медіа [4].

В Україні немає закону, що регулює гендерний баланс у ЗМІ, зате є закон про забезпечення рівних прав жінок та чоловіків. Мета цього закону – досягнути паритетного становища жінок і чоловіків у всіх сферах життєдіяльності суспільства шляхом правового забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків. Це напряду стосується гендерного балансу в українських медіа. Проблема дотримання гендерного балансу та дискримінації актуальна для багатьох світових ЗМІ. У доповіді ООН «Прогрес у досягненні цілей сталого розвитку: гендерний зріз 2022» акцентовано на тому, що системна дискримінація жінок поширена в усьому світі як у житті, так і у засобах масової інформації.

Гендерні стереотипи поширені у світових та українських засобах масової інформації. Деякі публікації в українських медіа все-таки руйнують певні гендерні стереотипи, а деякі, навпаки. Ця проблематика була актуальною завжди, а в умовах війни питання гендерних стереотипів набуло нових масштабів.

Список літератури

1. Волинський прес-клуб: Війна, медіа і гендер... Як ситуація в країні впливає на контент (результати квітневого моніторингу 2022). URL: http://volynpressclub.org.ua/index.php?option=com_content&view=article&id=1107:-2022&catid=10:gendermedia&Itemid=21 (дата звернення: 09.04.2024).

2. Гендерний баланс у новинах телеканалів – позитивні і негативні тенденції. Національна рада з питань телебачення і радіомовлення. URL: <https://www.nrada.gov.ua/gendernyj-balans-u-novynah-telekanaliv-pozytyvni-negatyvni-tendentsiyi/> (дата звернення: 09.04.2024).

3. Гендерні медійні практики: навч. посіб. із гендерної рівності та недискримінації для студентів вищих навчальних закладів / колектив авторів. Київ, 2014. URL: <https://www.osce.org/files/f/documents/c/3/284966.pdf> (дата звернення: 09.04.2024).

4. Women Ukraine. Гендерні стереотипи під час війни в Україні: рівність, кар'єра, військова служба. URL: <https://w2u.world/novyny/henderni-stereotyru-pid-chas-viiny-v-ukraini-rivnist-kar-iera-viiskova-sluzhba/> (дата звернення: 09.04.2024).